

תת"ע 7063/04/14 - מוריס בוחניק נגד מדינת ישראל

בית משפט השלום לתעבורה בתל אביב - יפו

23 דצמבר 2014

תת"ע 7063-04-14 מדינת ישראל נ' בוחניק

בפני המבקש: כב' השופט רועי פרי
מוריס בוחניק
באמצעות ב"כ עו"ד ערן בן עמי
נגד המשיבה:
מדינת ישראל
באמצעות תביעות תעבורה תל אביב

החלטה

1. בפני בקשה לפי סעיף 80 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977.

2. ביום 28.3.14, נרשמה למבקש הזמנה לדין (דוח) בגין עבירה על תקנה 308(ד) לתקנות התעבורה, בכך שנהג ברכב משא בלתי אחוד ברחוב ויצמן בגבעתיים, שלגביו נמסרה הודעת איסור שימוש. המבקש הוזמן למשפט ליום 7.5.14.

3. ביום 7.5.14, התייצב ב"כ המבקש, ללא הנאשם, וביקש דחייה לצורך הצגת מסמכים לתביעה, משכך נקבע הדיון ליום 10.7.14.

4. ביום 10.7.14, התייצב הסנגור, ללא הנאשם, וטען כי מרשו אכן קיבל הודעת איסור שימוש, אולם תיקן את הפגם והרכב עבר מבחן רישוי מחדש, תוך שהגיש (בדיון) לתובעת את המסמכים. הסנגור המלומד טען כי בשל טעות, הודעת איסור השימוש לא נמחקה מהמחשב ועל כן מרשו קיבל את הדו"ח ונאלץ לגשת מספר פעמים למשרד הרישוי ולמכון הטסטים.

הסנגור עתר לפצות את מרשו בגין אובדן הזמן.

באותה ישיבה, הביעה התובעת תמיהה על הדברים, שכן הרכב לא היה תקין ועל כן הנאשם צריך היה להציג מסמכים במשרד הרישוי. לאור קבלת המסמכים (בדיון) מהסנגור ביקשה התובעת לקבוע התיק לתזכורת תביעה.

5. ביום 28.9.14, התקיימה תזכורת תביעה, אליה התייצב הסנגור. בישיבה זו חזרה בה התביעה מכתב האישום. הסנגור לא אמר דבר ובית המשפט ביטל את כתב האישום והורה על סיום ההליכים.
6. כעבור כשלושה חודשים, הגישה ההגנה בקשה לפיצוי הנאשם, תוך שציינה בבקשתה בכתב (סעיף 12): "**...כאשר הצדק עם האזרח והרשות טועה באופן שנדרש מאזרח לעבור מסכת טלטלות כפי שתואר והכרוכות בהוצאות מרובות, נסיעות, אובדן ימי עבודה ושכירת עו"ד, מן הראוי כי בית המשפט יורה על פיצוי לנאשם על פי סמכותו לפי סעיף 80א לחוק העונשין, ומעבר לאמור אין להכביר מילים.**"
7. ההגנה טענה כי המדובר בכתב אישום שנולד בחטא, שבסופו בוטל. המבקש הינו אזרח קשה יום העמל לפרנסתו מאיסוף ברזל. המבקש אכן קיבל הודעת איסור שימוש ביולי 2013 ומיד למחרת ביצע מבחן רישוי ואף עבר מבחן רישוי נוסף בדצמבר 2013.
- ביום 28.3.14 נעצר ע"י שוטר ועל אף שתיקן את הכשל ועבר מבחני רישוי לרכבו, הודע לו ע"י השוטר כי נהג ברכב שנמסרה לגביו הודעת איסור שימוש.
- הסנגור טען כי חרף שהציג את המסמכים ביום 10.7.14 לתביעה, הדבר לא הועיל והוא נדרש להמציא מסמכים נוספים, כך שאך ביום 28.9.14, הואילה התביעה לחזור בה מכתב האישום.
8. ביום 22.12.14, העבירה המשיבה תגובתה בכתב, בה, למעשה, מתנגדת המה לבקשה.
- המשיבה טענה כי חזרה מהאישום בטרם התקיימה הקראה בתיק, "וזאת בשל העובדה כי צורפו מסמכים מהם נלמד כי אין אשמה".** המשיבה טענה והטעימה כי פעלה בתום לב, בהגינות ועת הוצגו לה המסמכים הרלוונטיים פעלה כנדרש ממנה.
- עוד טענה המשיבה, כי סעיף 80 מדבר על פיצוי בשל מעצר, מאסר או בשל אשמה שממנה זוכה נאשם או בוטל אישום. במקרה דנן לא התקיים מעצר, מאסר או זיכוי והחזרה מהאישום נעשתה לפי סעיף 94(א) לחסד"פ - משכך סעיף 80(א) לחוק העונשין אינו חל במקרה דנן.

דין והכרעה

9. סעיף 80(א) לחוק העונשין, קובע כהיא לישנא:

"משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 בסכום שייראה לבית המשפט; במשפט שמנהל קובל רשאי בית

המשפט להטיל על הקובל תשלום כאמור".

10. דהיינו, על פי סעיף 80 כאמור, על הנאשם הנטל להוכיח שני תנאים מצטברים, בבקשתו לפיצוי, האחד כי זוכה בדינו, או שהאישום נגדו בוטל מכוח סעיף 94(ב) לחסד"פ והתנאי השני - שלא היה יסוד לאשמה או שישנן נסיבות אחרות המצדיקות הטלת פיצוי.
11. בית המשפט העליון קבע בהלכת דבש - ע"פ 4466/98 דבש נ' מדינת ישראל, מיום 22.1.02 - כי זיכוי של נאשם הינו בבחינת תנאי מוקדם אך אינו תנאי מספיק. העילה הראשונה בסעיף 80 הינה עילה פורמלית ונוקשה ונבנתה "מחומרים נוקשים וקשיחים", כלשונו של כב' השופט חשין, כתוארו דאז, ואילו העילה השנייה הינה גמישה, עדיין אין המדובר בגמישות אין קץ, בשים לב שהוראת סעיף 80(ב) לחוק מסמיכה את שר המשפטים לקבוע בתקנות סכומי מקסימום, וכך אכן נקבע.
- לפי הלכת דבש, הנטל להוכיח העילות המנויות בסעיף מוטל על כתפי הנאשם עצמו.
- טיב הזיכוי הינו שיקול מבין השיקולים שיש לקחתו בחשבון, הגם שאינו כובל את שיקול דעתו של בית המשפט. נסיבות המצדיקות או שאינן מצדיקות פיצוי נחלקות להליכי המשפט בכללם, אופי הזיכוי של הנאשם ונסיבותיו האישיות.
12. בפרשת רותם שגיא - רע"פ 4121/09 רותם שגיא נ' מדינת ישראל, מיום 27.12.10 - דחה בית המשפט העליון בקשה לרשות ערעור פלילי, לאחר שנאשם זוכה מביצוע עבירת מהירות. הן הערכאה הדיונית והן ערכאת הערעור דחו בבקשתו לפיצוי. בית המשפט העליון קבע כי גם מי שחלף על פני אחת מהעילות הקבועות בסעיף 80 כאמור אינו זכאי לפיצוי אוטומטי, עסקינן בסמכות שבשיקול דעת, ויש לאזן בין הנזק שנגרם לנאשם בעטיו של ההליך הפלילי מול האינטרס הציבורי באכיפת החוק. יש להבטיח כי שיקולי התביעה הינם עניינים - מקצועיים ולא תקציביים ולהביא בחשבון את השפעת הכרעת הדין בעניין התנהגותה העתידית של התביעה.
- "החשש כי חיוב המדינה בהוצאות הגנתו של נאשם ובפיצוי יביא לרפיון ידיהם של הגורמים המופקדים על אכיפת החוק, הוא חשש שאינו מבוטל ושיש להביא בכלל חשבון במשקלו הראוי".**
- בית המשפט העליון, שב וקבע כי הערכאה הדיונית, שהתרשמה מהנסיבות ומהנאשם, שיקולה הינו מכריע לענין פסיקת הוצאות ופיצויים וערכאת הערעור לא תמהר להתערב בהחלטתה (ראו בין היתר: ע"פ 53/00 נתן יששכר נ' מדינת ישראל, מיום 20.5.02; ע"פ 1042/13 עובדיה קקון נ' מדינת ישראל, מיום 25.6.14; עפ"ת (מחוזי ת"א) 47181-09-14 שלמה חגאג נ' מדינת ישראל, מיום 2.10.14).

13. אין מחלוקת בין הצדדים כי עסקינן בעילה הראשונה - לפיה לא היה יסוד לאשמה, שכן רכבו של הנאשם עבר את מבחן הרישוי הנוסף, כנדרש, ביום 31.12.13.

התביעה כאמור טוענת כי פעלה בתום לב ובהגינות, ולאור הצגת המסמכים ע"י הסנגור, ביקשה לקבוע התיק לתזכורת תביעה, בה חזרה מהאישום, וזאת למעשה בטרם הקראה, עפ"י סעיף 94(א) לחסד"פ - כך שהתנאי המקדמי של סעיף 80(א) לחוק העונשין כלל אינו מתקיים: מעצר, מאסר, זיכוי או ביטול אישום מכוח סעיף 94(ב) לחסד"פ.

14. אין מחלוקת כי הנאשם לא זוכה. אין מחלוקת שההגנה לא ביקשה זיכוי הנאשם. אין מחלוקת שכתב האישום בוטל ועל כן הורתי על סיום ההליכים.

השאלה העולה לפנינו האם כתב האישום בוטל מכוח סעיף 93 בנסיבות של סעיף 94(א) רישא, סייפא או 94(ב) לחסד"פ.

סמכות התביעה לחזרה מאישום מנויה בסעיף 93 לחסד"פ.

המשמעות לחזרה מאישום קבועה בסעיף 94 לחסד"פ.

בסעיף 94(א) לחסד"פ נקבע כי: "**חזר בו תובע מאישום לפני תשובת הנאשם לאישום, יבטל בית המשפט את האישום; חזר בו לאחר מכן, יזכה בית המשפט את הנאשם מאותו אישום.**"

סעיף 94(ב) לחסד"פ קובע כי: "**בהסכמת התובע והנאשם רשאי בית המשפט לבטל אישום, בכל עת עד להכרעת הדין, ודין הביטול יהיה כדין ביטול לפני תשובת הנאשם.**"

ברי, כי כתב האישום בוטל, הסנגור לא אמר דבר, עת חזרה בה התביעה מהאישום, ומכאן עולה אחת האפשרויות - 94(א) רישא או 94(ב) לחסד"פ, מכוח הסכמה שבשתיקה, בשים לב שהסנגור ביקש כבר בדיון הראשון להציג מסמכים בפני התביעה.

אינני מקבל את המינוח שבטענת התביעה כי האישום בוטל "**בטרם הקראה**", שכן אין המדובר במינוח הקבוע בסעיף 94(א) לחסד"פ. הסעיף מדבר על ביטול לפני התשובה לאישום ואחרי התשובה לאישום.

שנינו ולמדנו כי שלב ההקראה הינו שלב תחילת המשפט - כאמור בסעיף 143 לחסד"פ.

"בתחילת המשפט יקרא בית המשפט את כתב האישום באזני הנאשם ויסביר לו...אולם רשאי בית
עמוד 4

המשפט לא לעשות כן לגבי נאשם המיוצג ע"י סנגור...".

במקרה שלפנינו הנאשם לא התייצב ולו לדין אחד, והיה מיוצג ע"י סנגורו כאמור.

ביום 7.5.14 ביקש הסנגור דחייה להצגת המסמכים לתביעה.

ביום 10.7.14, הציגם בדיון לתובעת וטען, כי אכן מרשו קיבל הודעת איסור שימוש, אך תיקן את הפגם והרכב עבר מבחן רישוי ובשל טעות הודעת איסור השימוש לא נמחקה מהמחשב ומרשו קיבל דוח נוסף.

בתשובה זו, ניתן בהחלט לראות תשובה לאישום, מהבחינה המהותית, לפי סעיף 152 לחסד"פ.

עם זאת, וחשוב לזכור, הסנגור ביקש דחייה בדיון הראשון לצורך הצגת מסמכים בפני התביעה, הוא הציגם בפניה בדיון השני. התביעה שאך ממועד זה היתה מודעת לנסיבות, ביקשה לקבוע התיק לתזכורת תביעה - במילים אחרות, לחסוך התייצבות להגנה, ובתוך כך בדברי הסנגור מתקיים הספק, שמא עסקין בפרישת הנסיבות והצגת המסמכים, למען תעשה התביעה מעשה או שמא מענה ממש לכתב האישום - ראו והשוו הליכים לפי סעיף 144 לחסד"פ, או טענות מקדמיות שמקומן, כידוע, לפני התשובה לאישום (סעיף 149 לחסד"פ).

מיד, בתחילת הישיבה הבאה חזרה בה המשיבה מהאישום. נסיבות אלה מלמדות על הגינות. ההגנה לא ביקשה דבר, ובתוך כך לא דרשה לזכות את הנאשם.

15. עבירה של נהיגת רכב, שניתנה לגביו הודעת איסור שימוש, במיוחד עת עסקין ברכב משא, הינה עבירה חמורה, העלולה לסכן את נוהג הרכב, נוסעיו וציבור המשתמשים בדרך.

לא בכדי בחר המחוקק לכלול עבירה זו במסגרת התוספת הראשונה לפקודת התעבורה - הטומנת בחובה פסילת מינימום בת שלושה חודשים.

תאונות רבות נגרמו, לדאבון הלב, בכבישי ארצנו, בנסיבות של כלי רכב שאינם תקינים.

בעבירה שכזו קיים אינטרס ציבורי רם מעלה באכיפה משטרתית וניהול הליכים משפטיים.

מנגד, הוברר כי ארעה טעות, הודעה זו לא הוסרה מהמערכת, הגם שהנאשם תיקן את הטעון תיקון והעביר את רכבו מבחן רישוי כמתחייב.

עם זאת הליכי משפט לא נוהלו בתיק שבפני, לא נדרשתי לשמוע עדים או לקבל ראיות, הנאשם לא התייצב לדיונים, וסנגורו הציג את המסמכים לראשונה ביום 10.7.14 לתביעה וזו, בישיבה הבאה, חזרה בה מהאישום.

16. בנסיבות אלה עת האישום בוטל, בישיבה עוקבת לזו שהציג הסנגור מסמכיו, בשים לב שהמבקש לא

התייצב לדיוני בית המשפט, וגם לא נדרש לכך, כשלא הוצג בפני מה אמר בתגובתו לשוטר - שכן אך חזית ההזמנה לדיון סרוקה לנט, ובה מצוין "מסרב לחתום", כשטענות ההגנה בדבר "הוצאות מרובות, נסיעות, אובדן ימי עבודה" (ראו סעיף 12 לבקשה) - לא הוכחו או גובו במסמכים - לא מצאתי מקום להעתר לבקשה.

כאמור, הלכה פסוקה היא שלא כל זיכוי או ביטול אישום יוביל באופן אוטומטי לפיצוי נאשם מאוצר המדינה, גם אם חלף על פני אחת העילות הקבועות בסעיף 80 לחוק העונשין.

עסקינן בסמכות שבשיקול דעת, תוך איזון בין האינטרס הציבורי והחשש מפני ריפיון ידיהם של המופקדים על אכיפת החוק לבין הנזק שנגרם לנאשם בעטיו של ההליך, כאשר בית המשפט ישווה לנגד עיניו, בין היתר, גם את הנסיבות ואופי הזיכוי או הביטול (ברע"פ 4121/09 רותם שגיא נ' מדינת ישראל, דובר היה בחזרה מאישום, שבית המשפט המחוזי ראה בכך כזיכוי וחרף זאת אישר את ההחלטה שלא להורות על פיצוי בנסיבות שם).

לאחרונה, ניתנו שני פסקי דין, בהקשר לסעיף 80 לחוק העונשין, מפי בית המשפט המחוזי בתל אביב. האחד, שכבר אוזכר, בערעור על מותב זה, בעניין עפ"ת 47181-09-14 שלמה חגאג נ' מדינת ישראל, מיום 2.10.14 - שם אושרה החלטה שלא להורות על פיצוי, הגם שנוהל הליך הוכחות שבאחריתו זוכה הנאשם מחמת הספק.

במסגרת עפ"ת 16909-11-14 חושן חשביה נ' מדינת ישראל, מיום 18.12.14, התקבל ערעור בנוגע לסעיף 80 ונפסק פיצוי, תוך שנקבע, ע"י כב' השופט רענן בן-יוסף כי: "בתחילה התבקשה התביעה המשטרתית לנהל את ההליכים נגד המערער, אך המערער עמד על שלו ובסופו של יום, מבלי שנשמעו ראיות בבית המשפט, על סמך החומר שהמערער הציג מלכתחילה במשטרת ישראל, קיבלה המדינה את עמדתו וכתב האישום בוטל".

דהיינו בעניין חשביה, בגין אותו חומר, שכבר היה בידי התביעה, הוחלט על חזרה מאישום, בנוסף, נקבע באשר לנסיבות, שהמערער במשך "שנים כיתת רגליו ומסר מסמכים שוב ושוב לרשויות כדי לשכנעם בצדקתו, צדקה שאפשר לברר ברגעים ספורים..." (עמ' 3 לפסק הדין).

אין הדבר דומה לענייננו, שכן אך ביום 10.7.14 הוצגו (בדיון) לתביעה המסמכים הרלוונטיים ובישיבה שלאחריה חזרה בה התביעה מהאישום.

מכלל הטעמים דלעיל לא מצאתי מקום להעתר לבקשה.

זכות ערעור כדין.

המזכירות תעביר ההחלטה לצדדים באמצעות הפקס.

ניתנה היום, א' טבת תשע"ה, 23 דצמבר 2014, בהעדר הצדדים.